

КОНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЯ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ: СОЦІАЛІСТИЧНА МОДЕЛЬ

Досліджено особливості правового регулювання публічних фінансів у конституціях соціалістичної моделі. Обґрунтовано, що конституціоналізація публічних фінансів у соціалістичних державах розглядалася як юридичний засіб закріплення панівної ідеології, показник перемоги одного класу над іншим. Доведено, що публічні фінанси розглядалися як неодмінний атрибут соціалістичної держави. Аргументовано, що соціалістична держава володіла суверенними конституційними правами на публічні фінансові ресурси. Розкрито класову сутність соціалістичної конституції.

Ключові слова: конституція, конституційна модель, соціалістична конституція, публічні фінанси, податки, бюджет.

Постановка проблеми. Зародження соціалістичної конституційної моделі традиційно пов'язують із прийняттям перших соціалістичних конституцій – РРФСР [16, с. 29], БРСР [7, с. 187-191], УРСР [7, с. 192-198] та АзРСР [7, с. 284-299]. У період між двома світовими війнами ця конституційна модель була представлена конституціями СРСР 1924 і 1936 рр., а також конституціями, прийнятими в кожній із союзних і автономних республік СРСР.

Створення світової системи соціалізму показало можливість екстраполяції політичних і конституційних стандартів для соціально однопартійних держав. Як наслідок, після Другої світової війни соціалістична конституційна модель утвердилася і в ряді інших держав. Сформувався особлива група конституцій соціалістичного типу, яким, незважаючи на “якісну різноманітність держав”, що їх прийняли, були властиві спільні риси [24, с. 82].

Закріплювані соціалістичними конституціями принципи організації державної влади, політична, соціальна й економічна організація суспільства, правове положення людини і громадянина, їх взаємовідносини з державою та суспільством докорінно відрізнялися від конституційних принципів, вироблених на той час світовою конституційною практикою [27, с. 70-17].

Марксистсько-ленінська теорія, яка була теоретичною основою соціалістичної конституційно-правової науки, вбачала сутність конституції в тому, що вона виражає волю не всього суспільства, не всього народу, а лише волю правлячого класу, тобто соціалістична конституція за своєю суттю була класовою [31, с. 25].

В.І. Ленін стверджував, що соціалістична конституція відображає “справжнє співвідношення сил у класовій боротьбі” [15, с. 345-346]. Вона є законом “державної влади правлячого класу”, який фіксує “підсумок класовій боротьбі

за владу та власність” [31, с. 18], перемогу нового над старим. Дані твердження, з погляду конституційної структуризації, цікаві такими позиціями. Соціалістична конституція носить підсумковий характер. З цього випливає, що сама класова боротьба знаходиться поза конституційним простором і не може оцінюватися з позиції законності, конституційності. Конституція приймається силами, що вже перебувають при владі, перед якими стоїть завдання її збереження. Конституція, отже, є лише засобом закріплення владних повноважень, а норми основного закону – засіб, що забезпечує ефективне управління. Принцип ефективності поступово трансформувалася в презумпцію доцільності [24, с. 82]. При такому підході до соціалістичної конституції взагалі знімається питання меж і критеріїв самообмеження державної влади. Соціалістичні конституції “не виконували функцію обмеження державної влади й унеможливлення її свавільних проявів” [30, с. 137].

Ступінь наукової розробки. Окремі аспекти досліджуваної теми знайшли своє відображення у наукових працях таких українських і російських науковців, як Андреевої Г.Н., Бабіна І.І., Баренбойма П.Д., Лафітського В.І., Мау В.А., Бондаря Н.С., Затуліної Т.Н., Ковальчука А.Т., Козлова Б.І., Страшуна Б.А., Кутафіна О.Є., Пауля А.Г., Пряхіної Т.М., Топорніна Б.Н., Хабрієвої Т.Я., Чірккіна В.Є., Шевчука С. та ін.

Мета статті. Дослідити особливості правового регулювання публічних фінансів у конституціях соціалістичної моделі.

Виклад основного матеріалу. Особливості конституційного регулювання публічних фінансів у соціалістичній конституції зумовлені специфікою економічної системи тодішньої соціалістичної держави, роллю держави у формуванні економічного курсу.

З позиції марксистсько-ленінської науки визначальне значення для суспільства мали саме соціально-економічні відносини. Соціалістична держава визначалася як “головний інструмент побудови комунізму”, що саме по собі зумовлювало потребу у розширенні “діапазону” державно-правового втручання в соціально-економічну сферу, закріплення соціально-економічного устрою суспільства [22, с. 77, 195].

Конституції соціалістичної моделі велику увагу приділяли економічній системі. Вважалося, що соціалістична конституція зумовлена економічними відносинами, а її зміст і наповнення залежить від матеріальних умов життя суспільства [31, с. 25]. Теорія соціалістичної конституції виходила з того, що будь-яка конституція є “частиною юридичної надбудови над економічним базисом”, продуктом певного “етапу соціально-економічного розвитку суспільства”, “державно-правова форма вираження цього етапу” [20, с. 7, 29].

У радянській конституційній науці відзначалося, що соціалістичному “конституційному регулюванню економічної системи суспільства... властива цілісність” [22, с. 183]. Як наслідок, конституції соціалістичної конституційної моделі закріплювали основні риси економічної системи соціалістичної держави, впровадження яких сприяло б забезпеченню соціалістичного характеру економіки.

Конституції соціалістичної моделі закладали головні, основні, найбільш суттєві засади соціалістичної економічної системи, через які розкривалася класова сутність соціалістичної конституції, її приналежність до комуністичної суспільно-економічної формації [13, с. 140]. До таких економічних засад соціалізму, які отримували конституційне закріплення відносилися: форми власності (скасування приватної власності); тип економіки; соціалістична система господарювання та соціалістична власність на знаряддя та засоби виробництва; система державного директивного народногосподарського планування; принцип соціалістичного розподілу матеріальних благ тощо [9, с. 65; 27, с. 85]. Вважалося, що це були найбільш стабільні суспільні відносини, які виражали сутність соціалістичного ладу. Вони утворювали свого роду фундамент соціалістичного суспільного устрою і зумовлювали “розвиток інших суспільних відносин” [21, с. 27, 29].

Умови розширеного соціалістичного відтворення, суспільна власність на засоби виробництва і наявність цілого ряду спільних потреб робили об’єктивно необхідною концентрацію значної частини національного доходу в безпосере-

дньому володінні та розпорядженні держави [29, с. 8]. Як наслідок, у соціалістичній державі важлива роль відводилася правовому регулюванню публічних фінансів і відповідно фінансовому праву [25, с. 3].

Під публічними фінансами соціалістичної держави, як правило, розумілася система відносно відокремлених економічних відносин (бюджетних, податкових, кредитових та інших) [29, с. 19], за допомогою яких соціалістична держава планомірно акумулювала, розподіляла та використовувала фонди грошових коштів з метою вирішення завдань комуністичного будівництва [26, с. 6; 29, с. 61]. Тобто це були економічні відносини з приводу розподілу та перерозподілу національного доходу, які полягали в утворенні державних фондів грошових коштів, необхідних для розвитку соціалістичного виробництва і задоволення потреб суспільства [26, с. 14-15].

Важливість публічних фінансів для соціалістичної економіки була очевидною. Від повноти охоплення, всебічності їх регулювання залежав розмір фінансових ресурсів, які надходять до бюджету, стійкість, швидкість, і регулярність цих надходжень, а отже, і безперервність фінансування різних загальнодержавних заходів, успішність здійснення фінансово-економічної політики. Від виконання фінансово-правових норм значно залежала можливість держави виконувати свої функції [29, с. 50].

Соціалістична конституція визнавалася “системоутворюючим елементом” [20, с. 94] всієї правової системи [4, с. 18] і фінансового права, зокрема. Як зазначив свого часу відомий радянський юрист-фінансист Ровінський Є., радянське фінансове право ґрунтується на конституційних нормах, соціалістична конституція визначає “зміст і спрямованість фінансової діяльності”, адже фінансова діяльність соціалістичної (радянської) держави “базується на суспільному та державному ладі”, який “законодавчо закріплений” в конституції радянської держави [25, с. 13, 16]. Вважалося, що фінансова діяльність держави – це одна з форм прояву державного суверенітету і здійснення належної їй функції владарювання. Ця діяльність в умовах побудови соціалізму мала важливе значення в управлінні економікою, у здійсненні заходів щодо поліпшення планування і посилення впливу господарського механізму на підвищення ефективності виробництва і якості праці [26, с. 16-17]. Саме держава акумулювала та розподіляла грошові кошти, розпоряджалася централізованими фондами, регулювала гро-

шові відносини соціалістичних підприємств, організацій і населення [5, с. 59].

Принциповий моментом, що суттєво відрізняв ринкову фінансову систему від соціалістичної полягав у тому, що практично весь фінансовий ресурс останньої формувався в державному та корпоративному секторі, а фінансова система держави базувалася на командно-планових фінансових відносинах. В.І. Ленін наголошував на необхідності чіткої централізації публічних фінансів в соціалістичній державі: “Нам необхідна фінансова централізація, необхідна концентрація наших сил; без проведення в життя цих принципів ми не досягнемо економічних перетворень...” [16, с. 351].

Тому практично “всі фінанси були жорстко централізовані, тобто знаходилися в повному віданні, розпорядженні й користуванні держави” [8, с. 78]. Це (окрім інших факторів) пояснюється тим, що соціалістична економічна та юридична наука виходила з того, що публічні фінанси зумовлені існуванням держави [29, с. 18]. Як наслідок, фінансове право при такій тоталітарній соціалістичній системі перетворилося на “інструмент держави”, базувалося на використанні сили влади, тотальному примусі при мобілізації, розподілі та використанні фінансових ресурсів і слугувало захисником лише державних інтересів [8, с. 93, 101].

Конституційне регулювання публічних фінансів розглядалося перш за все, як “юридичний засіб закріплення пануючої політичної ідеології, показник перемоги (політичної та економічної) одного класу над іншим, однієї частини суспільства над іншою”. Саме з таких “політико-ідеологічних позицій розроблялись і приймалися усі раніше діючі соціалістичні конституції” [3, с. 17], що наклало істотний відбиток на конституційне регулювання фінансово-економічних відносин. Соціалістична держава була вільна у визначенні форм, методів і засобів правового регулювання публічних фінансів. Соціалістичний конституціоналізм припускав оцінку фінансово-економічних основ конституційного ладу не з погляду обмеження публічної влади, а із міри відповідності ідеалам побудови комуністичного суспільства [1, с. 15].

Соціалістичні конституції мало уваги приділяли податковим правовідносинам. Відсутність конституційного регулювання податкових правовідносин у конституціях соціалістичної моделі можна пояснити природою соціалістичної держави; її функціями; соціалістичною системою господарювання; особливістю соціалістичних суспільних відносин з приводу мобілізації, роз-

поділу та використання публічних грошових фондів, а також природою соціалістичних відносин виробництва [28, с. 5].

Так, державні доходи СРСР (як і інших соціалістичних держав), на відміну від публічних доходів капіталістичних держав, безпосередньо були пов'язані з виробництвом [26, с. 113]. В умовах соціалізму та панування соціалістичної власності, держава зосередила в своїй власності практично всі знаряддя та засоби виробництва. Як наслідок, основна частина доходів усіх бюджетів формувалася з платежів і накопичень соціалістичних господарських підприємств та організацій. У СРСР, наприклад, доходи від соціалістичного господарства становили понад 90 % всіх надходжень бюджету [26, с. 68, 88].

Основу доходів державних бюджетів соціалістичних держав складали платежі саме державних підприємств і організацій.

Володіючи верховною політичною владою, соціалістичні держави активно залучали для покриття “загальнодержавних потреб” й інші джерела фінансових надходжень, зокрема платежі кооперативно-колгоспних організацій та підприємств громадських організацій. Однак частина прибутку, яка вилучалася у формі податків від колгоспів, кооперативних і суспільних організацій, була значно меншою, ніж її доля, яка надходила до бюджету від державних підприємств [26, с. 140].

Що ж стосувалося оподаткування населення, то серед основних (конституційних) обов'язків людини та громадянина конституції соціалістичної моделі, на відміну від капіталістичних конституцій, не вказували на обов'язок сплачувати податки. Проте це не означало, що в соціалістичному суспільстві “трудящі” не сплачували податки взагалі. Відсутність конституційного закріплення даного обов'язку можна пояснити, зокрема, таким.

У капіталістичних державах конституційний обов'язок сплачувати податки та збори закріплюється у зв'язку з гарантуванням права приватної власності (як відомо оподаткування завжди означає певне обмеження права приватної власності [23, с. 26]). У такий спосіб капіталістичні держави намагалися підтвердити легітимність влади та можливість встановлення системи оподаткування. Зовсім інша ситуація у соціалістичних державах, де на конституційному рівні скасовувалося право приватної власності.

Соціалістична конституція розглядалася як документ, який формує основні ідеали та цінності комуністичного суспільства, розмежовує компетенцію між різними рівнями влади. Вони не

були покликані підтвердити легітимність державної влади, адже її легітимність вважалася самоочевидною. Соціалістичні конституції також не переслідували мету обмежити державну владу в інтересах особи та суспільства (як це має місце в капіталістичних державах), оскільки це не було характерне для них за правовою природою. Соціалістична держава була вільна (без обмежень) втручатись у сферу приватного життя особи, її компетенція нічим не обмежувалася. При такій конституції встановлювати на конституційному рівні обов'язок сплачувати податки і збори, по суті, не було потреби.

В умовах соціалістичного ладу оподаткування населення не набуло широкого поширення, носило обмежений характер. Так, В.І. Ленін, формуючи політику комуністичної партії у сфері публічних фінансів, указував на об'єктивну обмеженість випадків введення податків для населення: "В епоху диктатури пролетаріату і державної власності на найважливіші засоби виробництва фінанси держави повинні покоїтися на безпосередньому зверненні відомої частини доходів від різних державних монополій" [17, с. 100]. Як наслідок, податки з населення в соціалістичних державах розглядалися не як основне, а як допоміжне джерело державного бюджету [26, с. 147-148], і сплачувалися з метою задоволення інтересів самого ж суспільства, "мали поворотний характер" [28, с. 20]. І хоча В.І. Ленін відзначав, що податок – це те, що "держава бере з населення без жодної винагороди" [14, с. 149], соціалістична наука трактувала податок лише як платіж індивідуально-безоплатного характеру. Адже у зв'язку зі сплатою податку кожним окремим платником між ним і державою не виникало яких-небудь взаємних еквівалентних зобов'язань. Водночас у соціалістичному суспільстві, як відзначав С.Д. Ципкін, існувала відплатність податків у широкому сенсі цього поняття, відплатність колективна, суспільна [5, с. 50]. Ця відплатність, як зазначав К. Маркс, полягає в тому, що в соціалістичному суспільстві "все, вилучене із виробника як приватної особи, прямо або побічно йде на користь йому ж як членові суспільства" [18, с. 10]. Вони поверталися населенню у вигляді безкоштовної початкової, середньої та вищої освіти, безкоштовного лікування, безкоштовного або пільгового забезпечення відпочинку, соціального забезпечення та інших форм задоволення потреб [26, с. 148; 25, с. 67]. Така відплатність мала опосередкований характер і не пов'язувалася в юридичному аспекті ні з фактом сплати податку ко-

жним конкретним платником, ні з величиною внесених ним сум [5, с. 50].

Пропаганда часто підкреслювала, що, на відміну від "капіталістичних" держав, у державах "соціалізму" податки беруться в основному не з громадян, а з підприємств [10, с. 158-159]. У соціалістичних державах податки з населення склали незначну частину державних доходів [25, с. 6; 26, с. 113], вони істотно не впливали на розмір доходів державного та місцевих бюджетів. А в СРСР, де податки з населення становили 8-9 % усіх доходів державного бюджету [25, с. 67], навіть однією з основних цілей економічної політики держави було проголошено побудову першої у світі держави без податків. Вважалося, що обов'язкові платежі (податки) з населення носять тимчасовий характер і поступово втрачуть своє значення [5, с. 42].

Ідея ліквідації податкової системи була поширена не тільки в СРСР, але і в деяких інших соціалістичних державах. Так, у КНДР ця ідея отримала навіть конституційне закріплення: "держава повністю ліквідує систему податків, що є спадщиною старого суспільства" [11]. Усе це не могло не сформуванню негативне, звернене ставлення більшості членів тодішнього суспільства до податків як до таких [6, с. 95].

Активна фінансова діяльність держави в умовах соціалістичної економіки була об'єктивно зумовлена соціально-економічними функціями держави, зокрема необхідністю планомірного розподілу суспільного продукту та національного доходу [26, с. 10].

При соціалізмі основне завдання фінансового права полягало в розробці дієвого, ефективного та раціонального механізму розподілу та використання фінансових ресурсів. Адже з мобілізацією цих ресурсів, як було показано вище, в соціалістичних державах проблем не виникало [2, с. 17].

Як наслідок, основною ланкою соціалістичної фінансової системи стає державний бюджет. Державний бюджет мав важливе значення на всіх стадіях розвитку соціалістичної держави, відігравав провідну роль у фінансуванні суспільних потреб усього соціалістичного суспільства [26, с. 67, 71, 183]. Його роль і значення в соціалістичній економічній системі була зумовлена основними функціями соціалістичної держави.

Так, соціалістична держава на основі бюджетного планування здійснювала управління всім господарським життям країни. Основне завдання державного бюджету полягало в забезпеченні специфічними правовими засобами здійснення єдиної фінансової політики, забезпечення

необхідними грошовими коштами планомірний розвиток народного господарства, підвищення матеріального добробуту, утримання органів державної влади і управління [29, с. 42]. Реалізація цих функцій потребувала зосередження у розпорядженні держави величезних фінансових ресурсів шляхом їх планової мобілізації [5, с. 9].

Під дією бюджетного права у соціалістичній державі відбувався плановий розподіл і перерозподіл доходів між галузями народного господарства, різними регіонами держави, класами і соціальними групами населення, іншими словами, реалізувалася розподільна функція державного бюджету [29, с. 43]. К. Маркс і Ф. Енгельс, формуючи господарську політику Комуністичної партії Німеччини, відзначили, що всі економічні реформи та заходи повинні проводитися так, щоб не зменшувати “засобів, необхідних для покриття державних витрат” і не наносити “збитків самому виробництву” [19, с. 2]. Важливість цього зауваження полягає в тому, що при організації системи доходів бюджету і стягнення конкретних платежів, держава впливала на весь процес матеріального виробництва, на характер розподільчих відносин, на утворення накопичень соціалістичних підприємств, організацій і доходів населення. Так державний бюджет, яким безпосередньо розпоряджалася соціалістична держава [25, с. 98], перетворився в “бюджет усього народного господарства” держави в цілому [17, с. 442].

Усе це зумовлювало необхідність детального правового регулювання цих суспільних відносин, закладення конституційних основ бюджетного планування. Серед усіх ланок фінансової системи соціалістичні конституції найбільшу увагу приділяли саме бюджетному праву.

Висновки. Отже, з моменту створення соціалістичної держави політика комуністичної партії була спрямована на перерозподіл власності, зосередження значних фінансових ресурсів в управлінні держави (перш за все центрального рівня влади), на централізацію державної влади й тотальне управління публічними фінансами. Після завоювання більшовиками політичної влади й утвердження соціалізму фінансова політика була спрямована на максимальну концентрацію в центрі лівової частки фінансових ресурсів як матеріальної бази економічних перетворень соціалістичної держави. Усі соціалістичні конституції вносили до предмета правового регулювання публічні фінанси. При цьому конституціоналізації підлягала не тільки фінансова діяльність держави (діяльність вищих органів публічної влади в сфері публічних фінансів), але й самі

публічні фінанси як форма політичного буття тодішньої держави. Публічні фінанси розглядалися як неодмінний атрибут соціалістичної держави, соціалістична держава володіла суверенними правами на публічні фінансові ресурси.

Список літератури

1. Андреев Г.Н. Экономическая конституция в зарубежных странах / Андреев Г.Н.; [отв. Ред. В.В. Маклаков]; Ин-т. науч. информ. по общест. наукам РАН. – М.: Наука, 2006. – 268 с.
2. Бабін І.І. Юридична конструкція податку. Монографія. – Чернівці: Рута, 2008. – 272 с.
3. Бондарь Н.С. Конституционализация социально-экономического развития российской государственности (в контексте решений Конституционного Суда РФ). – М.: Викор-медиа, 2006. – 223 с.
4. Буржуазная конституция на современном этапе. Основные тенденции. Монография / Ботуренко В.В., Вильданов Р.Х., Гринберг А.И., Егоров С.А., и др.; Отв. ред.: Туманов В.А. – М.: Наука, 1983. – 216 с.
5. Доходы государственного бюджета СССР. Правовые вопросы / Цыпкин С.Д. – М.: Юрид. лит., 1973. – 222 с.
6. Затулина Т.Н. Конституционно-правовые основы регулирования налоговых отношений в Российской Федерации: вопросы теории и практики: дисс. ... канд. юрид. наук. – Ростов-на-Дону, 2008. – 241 с.
7. История Советской Конституции (в документах). 1917-1956 гг. / Под ред. С.С.Студеникина. – М.: Госюриздат.
8. Ковальчук А.Т. Фінансове право України в ринкових умовах: проблеми формування, розвитку, застосування: Дис... д-ра юрид. наук. – 2009.
9. Козлова Б. И. Конституционное право: учеб. для средних профессиональных учебных заведений / Е.И. Козлова, О.Е. Кутафин. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Норма, 2007. – 592 с.
10. Конституционное (государстве) право зарубежных стран. Общая часть / Б.А. Страшун. – М., 1995.
11. Конституция Корейской Народно-Демократической Республики от 27 декабря 1972 г. [Электронный ресурс] / Режим доступа: <http://www.sovetika.ru/kndr/index.htm>
12. Конституция РРФСР 1918 г. Конституции и конституционные акты РСФСР (1918 – 1936). – М.: Издательство “Ведомостей Верховного Совета РСФСР”. 1940 г.

13. Кутафин О.Е. Конституционные основы общественного строя и политики СССР. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1985. – 288 с.
14. Ленин В.И. Доклад о продовольственном налоге на собрания секретарей и ответственных представителей ячеек РКП(Б) г. Москвы и Московской губернии. – Полн., собр. соч., т. 43.
15. Ленин В.И. Как социалисты-революционеры подводят итоги революции и как революция подвела итоги социалистам-революционерам. – Полн. собр. соч. – Т. 17.
16. Ленин В.И. Полн. собр. соч. – Т. 36.
17. Ленин В.И. Полн. собр. соч. – Т. 38.
18. Маркс К., Энгельс Ф. Замечания к программе германской рабочей партии. Критика Готской программы. Собр. соч. изд. 2. т. 19 [Электронный ресурс] / Режим доступа: <http://www.esperanto.mv.ru/Marksismo/Gotha/gotha.html#p21>
19. Маркс К., Энгельс Ф. Требования Коммунистической партии в Германии. – Соч., т. 5 [Электронный ресурс] / Режим доступа: <http://www.revkom.com/index.htm?biblioteka/marxism/marxs/1848trebovaniya.htm>
20. Михалева Н.А. Социалистическая конституция (Проблемы теории). – М.: Юрид. лит. 1981.
21. Морозова Л.А. Конституционное регулирование в СССР. – М.: Юрид. лит. 1985 – 144 с.
22. Общие начала теории социалистической конституции / Отв. ред.: Топорнин Б.Н. – М.: Наука, 1986. – 239 с.
23. Пауль А.Г. Финансово-правовое регулирование отношений собственности // Журнал российского права, № 1, январь 2004 г.
24. Пряхина Т.М. Конституционная доктрина современной России: Дис. ... д-ра юрид. наук. – Саратов, 2004. – 510 с.
25. Советское финансовое право. Учебное пособие / Ровинский Е. – М., 1957. – 192 с.
26. Советское финансовое право: Учебник / Отв. ред Г.С. Гуревич. М.: Юрид. лит. 1985. – 272 с.
27. Сравнительное конституционное право / Отв. ред. В.Е. Чиркин. – М.: Манускрипт, 1996. – 730 с.
28. Цыпкин С. Д. Правовое регулирование налоговых отношений в СССР. – М., 1955.
29. Цыпкин С.Д. Финансово-правовые институты, их роль в совершенствовании финансовой деятельности Советского государства. – М., 1983.
30. Шевчук С. Основы конституційної юриспруденції. – Харків: Консум, 2002. – 296 с.
31. Щетинин Б.В. Иванищева Н.П. Основные черты Конституций зарубежных социалистических стран. – Саратов: Изд-во Саратов. ун-та, 1973. – 202 с.

Стаття надійшла до редколегії 27 лютого 2014 року.

Рекомендована до опублікування у "Віснику" відповідальним секретарем Р.О. Гаврилюк.

А.М. Khudyk

Constitutionalisation of public finances: socialist model

Summary

The article investigates features of public finance regulation in constitutions of socialist model. It is proved that constitutionalisation of public finances in socialist countries was considered as legal means for consolidation of the dominant ideology and as well as an indicator of victory of one class over another. Also public finances were considered as an integral attribute of the socialist state. The author argues that socialist state had the sovereign constitutional rights to public financial resources. The class character of socialist constitution has been analyzed.

Key words: constitution, constitutional model, socialist constitution, public finances, taxes, budget.

А.М. Худик

Конституционализация публичных финансов: социалистическая модель

Аннотация

Исследовано особенности правового регулирования публичных финансов в конституциях социалистической модели. Обосновано, что конституционализация публичных финансов в социалистических государствах рассматривалась как юридическое средство закрепления господствующей идеологии, показатель победы одного класса над другим. Доказано, что публичные финансы рассматривались как непреходящий атрибут социалистического государства. Аргументировано, что социалистическое государство владело суверенными конституционными права на публичные финансовые ресурсы. Раскрыта классовую сущность социалистической конституции.

Ключевые слова: конституция, конституционная модель, социалистическая конституция, публичные финансы, налоги, бюджет.